

Atsiliepimas
apie dr. Kęstučio Urbos literatūros vadovėlį „Literatūros kalva“ (8 klasei, 2 dalis)

Kretinga,
2025-08-02

Literatūrologas, vertėjas dr. Kęstutis Urba yra ir solidžią vadovėlių rašymo patirtį sukaupęs autorius – jo literatūros vadovėlius, leistus 1996–2012 metais, ir mokytojai, ir mokiniai laiko etaloniniais. Dabar jis parašė 8 klasei skirtą vadovėlį „Literatūros kalva“ 2 dalį, kuri, kaip ir pirmoji dalis, pasižymi aiškia struktūra, neįkyria didaktika, suprantamai išdėstyta literatūros teorija, kūrybiškumą ugdančiais klausimais ir mąstyti skatinančiomis užduotimis.

Paisant literatūros programos, antroje vadovėlio dalyje pateikiamos trys temos: „Esu lietuvis. Aš tai karaimas. O aš niekas“, „Kas išjudina širdį“, „Aš viską turiu užrašyti“. Visos trys temos pristatomos įvadiniais straipsniais, kurie mokiniui argumentuotai paaiškina, ko ir kaip bus ieškoma nagrinėjamuose tekstuose, kodėl tos temos ir pasirinkti tekstai svarbūs. Tai įtraukus būdas pateikti vadovėlio medžiagą, kurioje nagrinėjamų autorių tekstus ar jų ištraukas palydi klausimai, užduotys ir komentarai.

Autorius nesistengia būti visažinis, jis su paaugliais (niekam nėra paslaptis, kad aštuntokai priklauso sudėtingam amžiaus tarpsniui) kalbasi ramiai, atvirai, nevengdamas ir asmeninės patirties pavyzdžio, tarsi ragindamas mokinį atsiverti, ugdytis empatiją. Jau pirmajame vadovėlio skyriuje, kuriame aptariamas egzistenciškai svarbus tautinės tapatybės klausimas, autorius akcentuoja, kad ir dėstantys mokytojai turėtų būti kūrybingi, „neprivalantys paklusti vadovėlio diktatui“, todėl neretai po įdomių ir naudingų užduočių, kurias pasirinkęs ir kūrybingai savo pamokoje pritaikęs mokytojas tikrai pasiektų išsikeltus tikslus, yra užduotis, skatinanti mokytoją nepasikliauti vien vadovėliu, įsižiūrėti į savo mokinių akis, pajauti jų lūkesčius ir kurti savo mokiniams aktualias užduotis ar integruotus projektus. Bene pirmą kartą literatūros pamokose vadovėliu pristatoma karaimų tautos kūryba, bet mokytojas, mokantis kitų tautų ar net tarmių mokinius, raginamas pateikti savo užduotį (-is). Tai labai sveikintina pozicija – ir laisvinanti mokytojus, ir įpareigojanti kūrybingai dirbti.

Dr. Kęstutis Urba aštuntokams parenka privalomų programinių ir pasirenkamų autorių tekstus, kurie atveria ir skaudžias mūsų tautos (ir pasaulio) žaizdas, tekstų užduotys ir klausimai ne tik kviečia gilintis į kūrinių, bet ir padeda stiprinti pilietinio ugdymo kompetencijas, ragina

mokinius diskutuoti, domėtis plačiau, ieškoti atsakymų ne tik literatūros, bet ir istoriniuose tekstuose, dokumentuose ir egodokumentuose. Visų tekstų nagrinėjimas susideda į prasmingą mozaiką, kuri padeda mokiniams ugdytis kultūrinės ir socialinės kompetencijas. Taip formuojama jauno žmogaus kryptinga nuostata būti atsakingam už savikūrą.

Preciziškas sąvokų vartojimas ir jų aiškinimas vadovėlį daro patrauklų ir įtraukų. Visas vadovėlio tekstas persmelktas subtilios pedagoginės pagarbos adrestui – neįmanoma nepajausti, kad autoriui rūpi vadovėlį rankose laikančio aštuntoko patirtis, gebėjimai, kūrybinės galios.

Dėmesingai perskaičiusi vadovėlio rankraštį, nuoširdžiausiai rekomenduoju jį išspausdinti ir siūlyti mokykloms. Neabejoju, kad šis vadovėlis sulauks tokio populiarumo, kaip ir visi anksčiau nesyk leisti dr. Kęstučio Urbos vadovėliai.

Aldona Kruševičiūtė,
Kretingos Marijono Daujoto progimnazijos
lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė

